
COMMENTATIO
DE
CURVIS TRACTORIIS.

Auctore
L. EVLERO.

Conuent. exhib. d. 19. Iun. 1775.

§. 1.

Quae olim a Geometris de curuis tractoriis sunt inuestigata, quanquam ad doctrinam motus pertinere videntur, tamen nullo modo ad Mechanicam referri possunt: eiusmodi enim hypothefi innituntur, quae veris principiis motus manifesto refragatur. Nihilo vero minus, admissa ista hypothefi, si res tantum geometricè consideretur, quae super hoc argumento sunt inuenta omni attentione digna sunt putanda, atque adeo ab experientia vix aberrare solent. Quamobrem haud inutile fore arbitror, totum hoc negotium accuratius perscrutari et secundum vera motus principia diiudicare.

§. 2. Considerari autem solet via, quam corpusculum super plano horizontali describit, dum ope fili secundum lineam siue rectam siue curuam protrahitur; atque haec quaestio ita ad Geometriam reuocari solet, vt curua descripta perpetuo a directione fili tangatur, atque adeo omnes tangentes istius curuae descriptae vsque ad lineam, iuxta quam

A 2 filum

filum protrahitur, productae, vbique eiusdem sint longitudinis. Vt autem talis motus eueniat, auctores probe monuerunt, planum, super quo iste motus producitur, neutiquam politum, sed fatis esse debere asperum; tum vero etiam necesse esse, vt filum lente promoueatur, quandoquidem, nisi haec conditiones obseruentur, curua descripta plurimum a calculo esset discrepatura.

Tab. I.
Fig. I.

§. 3. Ita si corpusculo C alligatum sit filum CA = a, cuius terminus A iuxta lineam rectam AB protrahitur, corpusculum in linea quadam curua CY promouebitur, cuius tangentes YT e singulis punctis ad rectam AB productae vbique longitudini fili a aequentur; vnde si pro puncto Y vocetur abscissa AX = x et applicata XY = y, elementum vero curuae Yy = ∂s, erit -∂y : ∂s = y : a, ideoque y ∂s = -a ∂y et ∂s = - $\frac{a \partial y}{y}$, vnde integrando statim colligitur arcus curuae Cy = s = -a l y + C. Quare si initio filum CA ad rectam AB fuerit normale, tum erat y = a et s = 0, ex quo colligitur s = a l $\frac{a}{y}$. Vt autem aequatio inter coordinatas eruatur, loco ∂s scribatur eius valor $\sqrt{(\partial x^2 + \partial y^2)}$, et sumtis quadratis erit yy ∂x² + yy ∂y² = aa ∂y², vnde deducitur $\partial x = -\frac{\partial y \sqrt{(aa - yy)}}{y}$, pro cuius integration faciamus $\sqrt{(aa - yy)} = v$, eritque yy = aa - vv, hinc $\frac{\partial y}{y} = -\frac{v \partial v}{aa - vv}$, ergo

$$\partial x = \frac{v \partial v}{aa - vv} = -\partial v + \frac{aa \partial v}{aa - vv},$$

consequenter

$$x = C - v + \frac{1}{2} a l \frac{a + v}{a - v} = C - \sqrt{(aa - yy)} + \frac{1}{2} a l \frac{a + \sqrt{(aa - yy)}}{a - \sqrt{(aa - yy)}},$$

et quia casu x = 0 fieri debet y = a, fiet

$$x = \frac{1}{2} a l \frac{a + \sqrt{(aa - yy)}}{a - \sqrt{(aa - yy)}} - \sqrt{(aa - yy)}, \text{ siue}$$

$$x = a l \frac{a + \sqrt{(aa - yy)}}{y} - \sqrt{(aa - yy)}.$$

Vnde

Vnde patet, corpusculum non ante ad rectam AB peruenire quam percurso spatio infinito.

§. 4. Consideremus nunc quoque casum, quo filum Tab. I.
iuxta lineam curuam quamcunque AT protrahitur. Ita si Y Fig. 2.
fit punctum in Tractoria, eiusque tangens vsque ad curuam da-
tam in T ducatur, recta YT perpetuo aequetur longitudini fili
 $= a$. Referatur curua data ad axem AB, ad quem ex T
demittatur perpendicularum TU, fitque $AU = u$ et $UT = t$,
atque ob curuam datam dabitur aequatio inter t et u . Nunc
vero ex puncto Tractoriae Y ad eundem axem ducatur norma-
lis YX, fitque $AX = x$ et $XY = y$ et arcus Tractoriae $= s$.
Hinc cum YT curuam tangat, ducta ex T axi normali TS,
ob $YT = a$, erit $\partial s : \partial x = a : TS$ et $\partial s : -\partial y = a : YS$,
vnde fit $TS = (u - x) = \frac{a \partial x}{\partial s}$ et $SY = y - t = -\frac{a \partial y}{\partial s}$.
Ponamus nunc $\partial y = p \partial x$, erit $\partial s = \partial x \sqrt{(1 + pp)}$, hinc-
que fiet $u - x = \frac{a}{\sqrt{(1 + pp)}}$ et $t - y = \frac{ap}{\sqrt{(1 + pp)}}$. Ex his igitur
formulis, si curua tractoria esset cognita, facile determinaretur
curua AT, iuxta quam filum produci debet.

§. 5. Vt autem ex data aequatione inter t et u inuestigemus
aequationem inter x et y , calculus ita instituat. Ex binis for-
mulis inuentis: $u = x + \frac{a}{\sqrt{(1 + pp)}}$ et $t = y + \frac{ap}{\sqrt{(1 + pp)}}$, habe-
bimus differentiando

$$\text{I. } \partial u = \partial x - \frac{ap \partial p}{(1 + pp)^{\frac{3}{2}}} \text{ et II. } \partial t = p \partial x + \frac{a \partial p}{(1 + pp)^{\frac{3}{2}}},$$

vnde $\text{II} - \text{I} \times p$ praebet $\partial t - p \partial u = \frac{a \partial p}{\sqrt{(1 + pp)}}$, ex qua, concessa
aequationum differentialium resolutione, quantitas variabilis p
definietur per coordinatas datas t et u ; ita vt t spectari possit
tanquam certa functio ipsius u , quia t per u dari assumitur.

Porro haec combinatio: I. + II. p dat $\partial u + p \partial t = \partial x (1 + p p)$,
 unde colligimus $\partial x = \frac{\partial u + p \partial t}{1 + p p}$, hincque porro $\partial y = \frac{p(\partial u + p \partial t)}{1 + p p}$,
 sicque etiam x et y per eandem variabilem u determinabuntur.

§. 6. Hic quidem assumere fumus coacti, resolutionem aequationis differentialis $\frac{a \partial p}{\sqrt{(1 + p p)}} + p \partial u = \partial t$ esse in potestate, quod tamen paucissimis tantum casibus exsequi licet. Vicissim igitur, si curvam tractoriam tanquam iam cognitam spectemus, quandoquidem eius descriptio mechanica datur, ipsam hanc aequationem differentialem resolvere licebit. Atque adeo iam olim hoc modo constructionem aequationis *Riccatianae* exhibui.

§. 7. Vt hanc aequationem ab irrationalitate liberemus, faciamus $p = \frac{z z - 1}{z}$, ut fiat $\frac{\partial p}{\sqrt{(1 + p p)}} = \frac{\partial z}{z}$, et nostra aequatio differentialis erit $\frac{a \partial z}{z} + \frac{(z z - 1) \partial u}{z} = \partial t$, siue

$$a \partial z + \frac{1}{2} (z z - 1) \partial u = z \partial t,$$

quam ergo semper per motum tractorium construere licet, qualiscunque functio quantitas t fuerit ipsius u . Inuento valore literae z erit

$$x = \int \frac{a z \partial u + z z (z z - 1) \partial t}{(1 + z z)^2} \text{ et}$$

$$y = \int \frac{z z \partial u + (z z - 1) \partial t}{(1 + z z)^2} (z z - 1).$$

Evidens autem est, in hac aequatione formulam illam *Riccatianam* latissimo sensu acceptam contineri. Si enim statuamus $z = e^{\frac{t}{a}}$, erit $\partial z = e^{\frac{t}{a}} \partial v + e^{\frac{t}{a}} \frac{v \partial t}{a}$, et aequatio nostra hanc induet formam:

$$a e^{\frac{t}{a}} \partial v + \frac{1}{2} e^{\frac{2t}{a}} v v \partial u = \frac{1}{2} \partial u, \text{ siue}$$

$$a \partial v + \frac{1}{2} e^{\frac{t}{a}} v v \partial u = \frac{1}{2} e^{-\frac{t}{a}} \partial u,$$

unde

vnde cum $e^{\frac{1}{a}}$ semper fit certa functio ipsius u , quae ponatur $= U$, construi poterit haec aequatio differentialis:

$$a \partial v + \frac{1}{2} v v U \partial u = \frac{\frac{1}{2} \partial u}{U}.$$

§. 8. Hanc igitur ob causam si curua, iuxta quam filum protrahitur, pro lubitu accipiatur, determinatio Tractoriae plerumque vires Analyseos superat. At si filum iuxta peripheriam circuli protrahatur, cuius centrum sit in C , et radius $AC = c$, singulari fortuna euenit, vt Tractoria definiri possit. Inceperit enim iste motus, dum corpusculum erat in B et filum $BA = a$ ad circulum erat normale; nunc autem corpusculum peruenerit in Z , vbi recta tangens ZT circulo in T occurrat, ita vt sit $ZT = a$. Iam ducta recta CZ vocetur angulus $ACZ = \omega$ et $CZ = z$, ita vt pro Tractoria inuenienda sit aequatio inter rectam z et angulum ω , quae quidem inuestigatio, nisi artificium adhibeatur, in calculos non parua molestos induceret.

Tab. I.
Fig. 3.

§. 9. Ad has difficultates euitandas in calculum introducamus angulum $CZT = \Phi$; sic enim consideratio trianguli CZT , cuius latera sunt $CZ = z$, $ZT = a$ et $CT = c$, statim praebet $cc = aa + zz - 2az \cos. \Phi$, vnde deducitur $z = a \cos. \Phi \pm \sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}$, vbi signum ambiguum ad situm puncti z respicit, prouti id fuerit vel extra circulum vel intra circulum. Quia autem in figura punctum z extra circulum situm repraesentatur, valebit signum superius, eritque $z = a \cos. \Phi + \sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}$. Praeterea hinc simul innotescunt anguli ZCT et ZTC ; erit enim $\sin. ZCT = \frac{a \sin. \Phi}{c}$ et $\sin. ZTC = \frac{z \sin. \Phi}{c}$. Nunc quia recta ZT est tangens Tractoriae in Z , ducatur recta proxima $Cz = z + \partial z$, et ex Z descripto arcuulo zs , in triangulo Zzs erit

Zs

$Zs = -\partial z$, et ob angulum $Zcz = \partial\omega$ erit $zs = z\partial\omega$,
 unde statim colligitur $\text{tang. } sZz$, hoc est $\text{tang. } \Phi = \frac{z\partial\omega}{-\partial z}$,
 hincque porro $\frac{\partial z}{z} = -\frac{\partial\omega}{\text{tang. } \Phi}$, siue $\partial\omega = -\frac{\partial z}{z} \text{tang. } \Phi$, sicque
 angulus ω per z et Φ definitur. Iam vero relationem inter
 z et Φ inuenimus. Praeterea vero cum ipsum Tractoriae ele-
 mentum Zz , quod uocemus $=\partial s$, fit $\partial s = -\frac{\partial z}{\text{cof. } \Phi}$, hinc longi-
 tudo Tractoriae concluditur $BZ = s = -\int \frac{\partial z}{\text{cof. } \Phi}$.

§. 10. Cum igitur inuenerimus

$$z = a \text{ cof. } \Phi + \sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}, \text{ erit}$$

$$\partial z = -a \partial \Phi \text{ sin. } \Phi - \frac{aa \partial \Phi \text{ sin. } \Phi \text{ cof. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}} - \frac{a \partial \Phi \text{ sin. } \Phi (\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2} + a \text{ cof. } \Phi)}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}},$$

quae manifesto reducitur ad hanc formam $\frac{-az \partial \Phi \text{ sin. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}}$, ita
 ut fit $\frac{\partial z}{z} = -\frac{a \partial \Phi \text{ sin. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}}$. Quamobrem angulus ω ita deter-
 minabitur, ut fit $\partial\omega = \frac{a \partial \Phi \text{ sin. } \Phi \text{ tang. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}}$; tum vero erit etiam

$$\partial s = \frac{az \partial \Phi \text{ tang. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}} = \frac{aa \partial \Phi \text{ sin. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}} + a \partial \Phi \text{ tang. } \Phi,$$

unde integrando prodit

$$s = -a \int \frac{\partial \Phi \text{ sin. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}}.$$

§. 11. Totum ergo negotium reducitur ad has for-
 mulas integrales; $\int \frac{\partial \Phi \text{ sin. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}}$ et $\int \frac{\partial \Phi \text{ sin. } \Phi \text{ tang. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}}$. Quod
 ad priorem attinet, quia $-a \partial \Phi \text{ sin. } \Phi$ est differentiale ipsius
 $\text{cof. } \Phi$, ponamus $\text{cof. } \Phi = v$, et haec formula transformabitur
 in hanc:

$$\int \frac{\partial \Phi \text{ sin. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \text{ sin. } \Phi^2}} = -\int \frac{\partial v}{\sqrt{cc - aa(1-v^2)}},$$

cuius integrale est

$$-\frac{1}{a} \int \frac{av + \sqrt{bb + aavv}}{b} = -\frac{1}{a} \int \frac{av + \sqrt{cc - aa + aavv}}{\sqrt{cc - aa}},$$

unde

vnde restituto valore $\text{cof. } \Phi$ loco v reperietur tandem

$$s = C - a l \text{cof. } \Phi - a l [a \text{cof. } \Phi + \sqrt{cc - aa \sin. \Phi^2}].$$

Vbi ad constantem definiendam notetur, initio fuisse tam $s=0$ quam $\Phi = 0$: erit igitur $C = a l (a + c)$, hinc fit

$$s = a l \frac{a + c}{\text{cof. } \Phi (a \text{cof. } \Phi + \sqrt{cc - aa \sin. \Phi^2})}$$

vnde patet, rectificationem huius Tractoriae per solos logarithmos expediri.

§. 12. Praecipuum autem negotium versatur in integratione formulae $\omega = a \int \frac{\partial \Phi \sin. \Phi \text{ tang. } \Phi}{\sqrt{cc - aa \sin. \Phi^2}}$, quae commodissime tractabitur si statuamus $\sqrt{cc - aa \sin. \Phi^2} = x \sin. \Phi$, vt fiat $\omega = a \int \frac{\partial \Phi \sin. \Phi}{x \text{cof. } \Phi}$. Verum inde habebitur

$$cc - aa \sin. \Phi^2 = xx \sin. \Phi^2, \text{ hincque}$$

$$\sin. \Phi^2 = \frac{cc}{aa + xx} \text{ et } \text{cof. } \Phi^2 = \frac{aa - cc + xx}{aa + xx}.$$

Sumtis logarithmis erit

$$2 l \text{cof. } \Phi = l (aa - cc + xx) - l (aa + xx),$$

vnde differentiando fiet

$$\frac{\partial \Phi \sin. \Phi}{\text{cof. } \Phi} = \frac{-x \partial x}{aa - cc + xx} + \frac{x \partial x}{aa + xx},$$

quo valore substituto prodit

$$\omega = a \int \frac{\partial x}{aa + xx} - a \int \frac{\partial x}{aa - cc + xx},$$

vbi pars prior manifesto fit

$$= A \text{ tang. } \frac{x}{a} = A \text{ tang. } \frac{\sqrt{cc - aa \sin. \Phi^2}}{a \sin. \Phi}.$$

Pro parte autem posteriore tres casus considerari conuenit, prouti fuerit vel $a > c$, vel $a < c$, vel $a = c$, quos singulos igitur percurramus.

Casus I.

$a > c$.

§. 13. Sit igitur primo $a > c$, ponaturque $aa - cc = bb$, eritque

$$\int \frac{a \partial x}{a a - c c + x x} = \int \frac{a \partial x}{b b + x x} = \frac{a}{b} \int \frac{b \partial x}{b b + x x},$$

cuius integrale est

$$\frac{a}{b} A \text{ tang. } \frac{x}{b} = \frac{a}{b} A \text{ tang. } \frac{\sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}}{b \sin. \Phi},$$

quocirca pro hoc casu habebimus

$$\omega = A \text{ tang. } \frac{\sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}}{a \sin. \Phi} - \frac{a}{\sqrt{(aa - cc)}} A \text{ tang. } \frac{\sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}}{\sin. \Phi \sqrt{(aa - cc)}} + C.$$

Pro constante C autem determinanda notetur, initio fieri tam $\omega = 0$ quam $\Phi = 0$, vnde concluditur $C = \frac{\pi}{2} \left(\frac{a - \sqrt{(aa - cc)}}{\sqrt{(aa - cc)}} \right)$, quo valore inducto erit

$$\omega = \frac{\pi}{2} \left(\frac{a - \sqrt{(aa - cc)}}{\sqrt{(aa - cc)}} \right) + A \text{ tang. } \frac{\sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}}{a \sin. \Phi} - \frac{a}{\sqrt{(aa - cc)}} A \text{ tg. } \frac{\sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}}{\sin. \Phi \sqrt{(aa - cc)}}$$

qui valor etiam ita referri potest:

$$\omega = \frac{a}{\sqrt{(aa - cc)}} A \text{ tang. } \frac{\sin. \Phi \sqrt{(aa - cc)}}{\sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}} - A \text{ tang. } \frac{a \sin. \Phi}{\sqrt{(cc - aa \sin. \Phi^2)}}.$$

Hoc igitur casu $\sin. \Phi$ non ultra terminum $\frac{c}{a}$ augeri potest; quando autem fit $\sin. \Phi = \frac{c}{a}$, tum fit angulus

$$\omega = \left(\frac{a}{\sqrt{(aa - cc)}} - 1 \right) 90^\circ$$

et distantia $z = \sqrt{(aa - cc)}$.

§. 14. Hoc igitur casu angulus ω per solos arcus circulares, ideoque etiam per angulos definitur; vnde si modo hi anguli rationem teneant rationalem inter se, id quod evenit quoties $\frac{a}{\sqrt{(aa - cc)}}$ fuerit numerus rationalis, angulum ω geometricè definire licebit, sicque ipsa curua tractoria euadet algebraica, siue eius natura per aequationem algebraicam exprimi poterit. Haec igitur circumstantia utique meretur, ut exemplo illustretur.

Exem-

Exemplum.

§. 15. Evoluamus igitur casum quo $\frac{a}{\sqrt{(aa-cc)}} = 2$,
 siue $c = \frac{a\sqrt{3}}{2}$: sic enim fiet $\sqrt{(aa-cc)} = \frac{1}{2}a$, hincque porro

$$\omega = 2A \text{ tang. } \frac{\sin. \Phi}{\sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}} = A \text{ tang. } \frac{2 \sin. \Phi}{\sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}.$$

Cum igitur in genere sit $2A \text{ tang. } t = A \text{ tang. } \frac{2t}{1-t^2}$, nostro au-
 tem casu fit $t = \frac{\sin. \Phi}{\sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}$, erit

$$2A \text{ tang. } \frac{\sin. \Phi}{\sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}} = A \text{ tang. } \frac{2 \sin. \Phi \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}{3-5 \sin. \Phi^2},$$

ideoque erit

$$\omega = A \text{ tang. } \frac{2 \sin. \Phi \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}{3-5 \sin. \Phi^2} = A \text{ tang. } \frac{2 \sin. \Phi}{\sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}.$$

Cum porro sit $A \text{ tang. } p = A \text{ tang. } q = \frac{p-q}{1+pq}$, quia nostro ca-
 su est

$$p = \frac{2 \sin. \Phi \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}{3-5 \sin. \Phi^2} \text{ et } q = \frac{2 \sin. \Phi}{\sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}, \text{ erit}$$

$$p - q = \frac{2 \sin. \Phi^3}{(3-5 \sin. \Phi^2) \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}} \text{ et } 1 + pq = \frac{3 - \sin. \Phi^2}{3-5 \sin. \Phi^2},$$

consequenter obtinebimus

$$\omega = A \text{ tang. } \frac{2 \sin. \Phi^3}{(3 - \sin. \Phi^2) \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}, \text{ ideoque}$$

$$\text{tang. } \omega = \frac{2 \sin. \Phi^3}{(3 - \sin. \Phi^2) \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}.$$

Hoc igitur modo ex assumpto angulo Φ colligitur angulus ω .

§. 16. Porro igitur cum pro hoc exemplo sit

$$z = a \cos. \Phi + \frac{1}{2} a \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)},$$

si ex puncto Z ad rectam CB ducatur normalis ZX , et pro
 Tractoria vocenter coordinatae $CX = x$ et $XZ = y$, fiet
 $x = z \cos. \omega$ et $y = z \sin. \omega$, sicque tam x quam y per eun-
 dem angulum Φ determinabitur. Ex tangente autem anguli ω
 concluditur

$$\sin. \omega = \frac{2 \sin. \Phi^3}{3 \cos. \Phi^2 \sqrt{3}} \text{ et } \cos. \omega = \frac{(3 - \sin. \Phi^2) \sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)}}{3 \cos. \Phi^2 \sqrt{3}}.$$

B-2

Quod

Quodsi autem hinc ipsum angulum Φ eliminare vellemus, aequatio inter x et y sine dubio ad plures dimensiones assurgeret. Interim tamen constructio geometrica huius curvae non nimis est prolixa.

§. 17. Ad has formulas simpliciores reddendas statuatur $\sqrt{(3-4 \sin. \Phi^2)} = 2u \sin. \Phi$, vt fiat $z = a \cos. \Phi + a u \sin. \Phi$, et $\text{tang. } \omega = \frac{\sin. \Phi^2}{u(3-\sin. \Phi^2)}$; tum autem erit $\sin. \Phi^2 = \frac{3}{4(1+uu)}$, vnde fit $\text{tang. } \omega = \frac{1}{3+4uu}$. Deinde vero ob $\cos. \Phi^2 = \frac{1+4uu}{4(1+uu)}$ fiet $z = \frac{\sqrt{(1+4uu)} + u\sqrt{3}}{2\sqrt{(1+uu)}}$. Ponatur porro $\frac{u\sqrt{3}}{\sqrt{(1+4uu)}} = \cos. \theta$, erit $\sin. \theta = \sqrt{\frac{1+uu}{1+4uu}}$, vnde fit $\frac{z}{a} = \frac{1+\cos. \theta}{2 \sin. \theta} = \frac{1}{2} \cot. \frac{1}{2} \theta$, deinde vero ob $uu = \frac{\cos. \theta^2}{3-4 \cos. \theta^2}$ erit $\text{tang. } \omega = \frac{3-4 \cos. \theta^2}{9-8 \cos. \theta^2} = \frac{4 \sin. \theta^2 - 1}{1+8 \sin. \theta^2}$.

Casus II.

$$a < c.$$

§. 18. Sit iam $a < c$, ponaturque $cc = aa + bb$, eritque

$$\omega = A \text{ tang. } \frac{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)}}{a \sin. \Phi} - a \int \frac{\partial x}{xx-bb}.$$

Est vero

$$\int \frac{a \partial x}{xx-bb} = \frac{a}{b} \int \frac{b \partial x}{xx-bb} = \frac{a}{2b} \int \frac{x-b}{x+b}.$$

Cum igitur sit $x = \frac{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)}}{\sin. \Phi}$ et $b = \sqrt{(cc-aa)}$, hinc colligitur

$$\omega = C + A \text{ tang. } \frac{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)}}{a \sin. \Phi} - \frac{a}{2\sqrt{(cc-aa)}} \int \frac{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)} - \sin. \Phi \sqrt{(cc-aa)}}{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)} + \sin. \Phi \sqrt{(cc-aa)}}$$

vbi quia initio fieri debet tam $\Phi = 0$ quam $\omega = 0$, erit constans $C = -\frac{\pi}{2}$, vnde fit

$$\omega = \frac{a}{2\sqrt{(cc-aa)}} \int \frac{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)} + \sin. \Phi \sqrt{(cc-aa)}}{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)} - \sin. \Phi \sqrt{(cc-aa)}} - A \text{ tang. } \frac{a \sin. \Phi}{\sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)}}.$$

Manet autem vt ante $z = a \cos. \Phi + \sqrt{(cc-aa \sin. \Phi^2)}$, vnde patet, has curvas semper esse transcendentis. Ceterum quia hic

hic $c > a$, evidens est, angulum Φ a 0 vsque ad 90° increfcere poffe, cum primo cafu, vbi erat $c < a$, angulus Φ eo vsque tantum crefcere poterat, quoad fiat $\sin. \Phi = \frac{c}{a}$.

Cafus III.

$$c = a.$$

§. 19. Pofito autem $c = a$ ftatim fit $z = 2a \cos. \Phi$ et $\omega = a \int \frac{\partial x}{aa + xx} - \int \frac{a \partial x}{xx}$, ideoque

$$\omega = A \text{ tang. } \frac{x}{a} + \frac{a}{x} + C = A \text{ tang. } \frac{\cos. \Phi}{\sin. \Phi} + \text{tang. } \Phi + C.$$

Hoc ergo modo determinata conftante prodit $\omega = \text{tang. } \Phi - \Phi$; vnde intelligitur, fi angulus Φ increfcit vsque ad 90° , tum fore angulum $\omega = \infty$, fcilicet hoc cafu filum per infinitas reuolutiones in circulo protrahi poterit. Tum autem denique fiet $z = 0$; vnde patet, confectis infinitis reuolutionibus corpusculum tandem in ipfum centrum circuli peruenire, ibique in quiete effe permanfurum.

§. 20. Ceterum pro fecundo cafu fingulare phaenomenon feffe exferit. Statim enim primae aequationi $aa + zz - 2az \cos. \Phi = cc$ fatisfieri manifeflum eft, fi fuerit $\Phi = 90^\circ$ et $z = \sqrt{(cc - aa)}$; tum autem angulus ω plane non determinatur; quia fit $\partial \omega = \frac{0}{0}$, et hoc cafu ipfa curua tractoria erit circulus etiam centro C radio $cc - aa$ defcriptus: huius enim tangentes, ad circulum ACB productae, aequabuntur longitudini fili a ; atque ad hunc cafum omnes reliqui motus poffit infinitas reuolutiones reducentur, ita vt hae Tractoriae tandem in circulum abeant. Neque tamen ex hac folutione ipfam formam harum Tractoriarum fatis commode cognofcere licet, vnde aliam folutionem fubiungamus ad hunc fcopum magis accommodatam.

Alia methodus

Tractorias ex circulo natas determinandi.

§. 21. Maneant denominationes ante adhibitae, scilicet longitudo fili $BA = ZT = a$, radius circuli $CA = CT = c$, distantia $CZ = z$, angulus $ACZ = \omega$ et angulus $CZT = \Phi$, vnde fit vt ante $\partial \omega = -\frac{\partial z}{z} \text{tang. } \Phi$. Nunc autem insuper vocemus angulum $ZCT = \theta$, ad quem omnia elementa curvae reuocemus. Tandem etiam fit angulus $ACT = \omega + \theta = \Psi$, quandoquidem hoc modo statim innotescet punctum T, quousque filum iam est protractum.

§. 22. His positis ex T ad rectam CZ agatur normalis TP, et ex triangulo CTP erit $TP = c \text{fin. } \theta$ et $CP = c \text{cof. } \theta$; at ex triangulo ZTP erit $TP = a \text{fin. } \Phi$ et $ZP = a \text{cof. } \Phi$, vnde statim colligitur $z = a \text{cof. } \Phi + c \text{cof. } \theta$; tum vero $c \text{fin. } \theta = a \text{fin. } \Phi$, vnde $\text{fin. } \Phi = \frac{c}{a} \text{fin. } \theta$, $\text{cof. } \Phi = \frac{\sqrt{(aa - cc \text{fin. } \theta^2)}}{a}$ et $\text{tang. } \Phi = \frac{c \text{fin. } \theta}{\sqrt{(aa - cc \text{fin. } \theta^2)}}$. Differentiemus nunc binas illas aequationes, et prodibit

$$\text{I. } -\partial z = a \partial \Phi \text{fin. } \Phi + c \partial \theta \text{fin. } \theta \text{ et}$$

$$\text{II. } 0 = a \partial \Phi \text{cof. } \Phi - a \partial \theta \text{cof. } \theta,$$

vnde combinatio: I. $\text{cof. } \Phi$ — II. $\text{fin. } \Phi$ praebet $-\partial z \text{cof. } \Phi = c \partial \theta \text{fin. } \theta \text{cof. } \Phi + c \partial \theta \text{cof. } \theta \text{fin. } \Phi = c \partial \theta \text{fin. } (\theta + \Phi)$. At vero ex triangulo CAT habetur $CT : \text{fin. } \theta = z : \text{fin. } (\theta + \Phi)$, ideoque $\text{fin. } (\theta + \Phi) = \frac{z \text{fin. } \theta}{a}$; hoc ergo valore adhibito fiet $-\partial z \text{cof. } \Phi = \frac{cz \partial \theta \text{fin. } \theta}{a}$; ideoque $-\frac{\partial z}{z} = \frac{c \partial \theta \text{fin. } \theta}{a \text{cof. } \Phi}$.

§. 23. Ex hoc igitur valore nanciscimur $\partial \omega = \frac{c \partial \theta \text{fin. } \theta \text{fin. } \Phi}{a \text{cof. } \Phi^2}$; erat autem $\text{fin. } \Phi = \frac{c}{a} \text{fin. } \theta$ et $\text{cof. } \Phi^2 = \frac{aa - cc \text{fin. } \theta^2}{aa}$, vnde rationa-

tionaliter angulum Φ ex calculo elidimus; prodibit enim

$$\partial \omega = \frac{cc \partial \theta \sin. \theta^2}{aa - cc \sin. \theta^2} = - \partial \theta + \frac{aa \partial \theta}{aa - cc \sin. \theta^2},$$

vnde cum fit $\partial \omega + \partial \theta = \partial \psi$, erit

$$\partial \psi = \frac{aa \partial \theta}{aa - cc \sin. \theta^2} + \frac{aa \partial \theta}{aa \cos. \theta^2 + (aa - cc) \sin. \theta^2}.$$

§. 24. Hinc euoluamus primo casum quo $a > c$, ac ponamus breuitatis gratia $aa - cc = bb$, vt habeamus $\partial \psi = \frac{aa \partial \theta}{aa \cos. \theta^2 + b a \sin. \theta^2}$, pro cuius integrali inueniendo ponamus $\frac{b \sin. \theta}{a \cos. \theta} = t$, eritque $\partial t = \frac{a b \partial \theta}{a a \cos. \theta^2}$; tum vero etiam $1 + t t = \frac{a a \cos. \theta^2 + b b \sin. \theta^2}{a a \cos. \theta^2}$, ideoque $\frac{\partial t}{1 + t t} = \frac{a b \partial \theta}{a a \cos. \theta^2 + b b \sin. \theta^2} = \frac{b \partial \psi}{a}$, hinc integrando $\frac{b \psi}{a} = A \text{ tang. } t$, quamobrem hinc angulus $A C T = \psi$ ita succincte exprimitur, vt fit

$$\psi = \frac{a}{b} A \text{ tang. } \frac{b \sin. \theta}{b \cos. \theta}.$$

§. 25. Pro hoc ergo casu, quo $aa - cc = bb$, ex solo angulo θ omnia elementa, quae ad curuam pertinent, sequenti modo satis concinne exprimuntur: 1.) Pro angulo Φ inuenimus $\sin. \Phi = \frac{c}{a} \sin. \theta$. 2.) Distantia $C Z = z = a \cos. \Phi + c \cos. \theta$, siue $z = \sqrt{aa - cc \sin. \theta^2} + \cos. \theta$. Pro angulo $A C T = \psi$, prodiit $\psi = \frac{a}{b} A \text{ tang. } \frac{b \sin. \theta}{a \cos. \theta}$, siue $\psi = \frac{a}{b} A \text{ tang. } \frac{b}{a} \text{ tang. } \theta$, ita vt fit $\frac{b \psi}{a} = A \text{ tang. } \frac{b}{a} \text{ tang. } \theta$ et hinc $\text{tang. } \frac{b \psi}{a} = \frac{b}{a} \text{ tang. } \theta$. Nunc igitur facile erit pro angulo θ valores continuo maiores substituere, indeque pro singulis tam distantiam z quam angulum ψ assignare. Hinc autem statim patet, sumto $\theta = 0$ fore 1.) $\Phi = 0$. 2.) $z = a + c$. 3.) $\psi = 0$.

§. 26. Hae igitur formulae imprimis idoneae sunt ad curuam construendam, ac fere sufficiet angulos θ continuo per 90° vel saltem per 45° crescentes assumere. Quod si enim breuitatis gratia angulos α, β, γ ita capiamus, vt sit $\sin. \alpha = \frac{c}{a\sqrt{2}}$, $\text{tang. } \beta = \frac{b}{a}$ et $\sin. \gamma = \frac{c}{a}$, omnes valores ad curuam construendam necessarii in sequenti tabella exhibentur.

θ	Φ	z	Ψ
0°	0°	$a + c$	0
45	a	$a \text{ cof. } \alpha + \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} \beta$
90	γ	$a \text{ cof. } \gamma$	$\frac{a}{b} 90^\circ$
135	a	$a \text{ cof. } \alpha - \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} (180 - \beta)$
180	0	$a - c$	$\frac{a}{b} 180$
225	$-a$	$a \text{ cof. } \alpha - \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} (180 + \beta)$
270	$-\gamma$	$a \text{ cof. } \gamma$	$\frac{a}{b} 270$
315	$-a$	$a \text{ cof. } \alpha + \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} (360 - \beta)$
360	0	$a + c$	$\frac{a}{b} 360$
405	a	$a \text{ cof. } \alpha + \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} (360 + \beta)$
450	γ	$a \text{ cof. } \gamma$	$\frac{a}{b} 450$
495	a	$a \text{ cof. } \alpha - \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} (540 - \beta)$
540	0	$a - c$	$\frac{a}{b} 540$
585	$-a$	$a \text{ cof. } \alpha - \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} (540 + \beta)$
630	$-\gamma$	$a \text{ cof. } \gamma$	$\frac{a}{b} 630$
675	$-a$	$a \text{ cof. } \alpha + \frac{c}{\sqrt{2}}$	$\frac{a}{b} (720 - \beta)$
720	0	$a + c$	$\frac{a}{b} 720$

Vnde patet, quo maior fuerit fractio $\frac{a}{b}$, tum numerum reuolutionum anguli Ψ eo magis multiplicari pro iisdem angulis θ ;
Ac

ac si fuerit $b = 0$, ideoque $a = 0$, qui erat tertius casus, tum numerum reuolutionum anguli ψ iam fieri infinitum, dum angulus θ tantum vsque ad 90° augetur.

§. 27. Sin autem fuerit $aa < cc$, ponamus $cc - aa = bb$, tum erit $\partial \psi = \frac{a a \partial \theta}{a a \cos. \theta^2 - b b \sin. \theta^2}$. Ponatur $\frac{b \sin. \theta}{a \cos. \theta} = u$, eritque

$$\partial u = \frac{a b \partial \theta}{a a \cos. \theta^2} \text{ et } 1 - u u = \frac{a a \cos. \theta^2 - b b \sin. \theta^2}{a a \cos. \theta^2}, \text{ vnde fit}$$

$$\frac{\partial u}{1 - u u} = \frac{a b \partial \theta}{a a \cos. \theta^2 - b b \sin. \theta^2} = \frac{b \partial \psi}{a},$$

hincque integrando colligitur $\frac{b \psi}{a} = \frac{1}{2} \int \frac{1+u}{1-u}$, ex quo adipiscimur $\psi = \frac{a}{2b} \int \frac{a \cos. \theta + b \sin. \theta}{a \cos. \theta - b \sin. \theta}$; vbi patet, quia valorem ipsius u non vltra vnitatem augere licet, angulum θ nunquam maiorem euadere posse, quam donec fiat $\text{tang. } \theta = \frac{a}{b}$, quippe quo casu angulus ψ iam in infinitum increfcit; atque hinc simul intelligitur, si fuerit $b = 0$, siue $a = c$, tum ob $\partial \psi = \frac{\partial \theta}{\cos. \theta^2}$, fore $\psi = \text{tang. } \theta$, qui erat tertius casus ante commemoratus.

§. 28. Quoniam igitur, si filum corpusculo alligatum per peripheriam circuli circumducitur, Tractoria semper assignari et construi potest, videamus cuiusmodi forma Riccatianae similis huic casui respondeat.

§. 29. Vt igitur hunc casum ad figuram supra consideratam accommodemus, rectae BAC normaliter iungamus rectam CD , in eamque tam ex Z quam ex T , perpendiculara ZX et TU demittamus, sitque, vt supra posuimus, $CX = x$ et $XZ = y$; tum vero $CU = u$ et $UT = t$, statuaturque porro $\partial y = p \partial x$, quibus positis supra deducti fuimus ad hanc aequationem: $\frac{a \partial p}{\sqrt{(1+p^2)}} + p \partial u = \partial t$, quae posito $p = \frac{q q - 1}{2q}$ transformatur

Tab. I.
Fig. 4

C

formatur

formatur in hanc rationalem: $a \partial q + \frac{1}{2}(qq - 1) \partial u = q \partial t$,
 siue $a \partial q - q \partial t + \frac{1}{2}qq \partial u = \frac{1}{2} \partial u$. Pro praesente autem
 casu, ob angulum $ACZ = \omega$ et $CZ = z$, fit $x = z \sin. \omega$ et
 $y = z \cos. \omega$. Deinde ob $CT = t$ et angulum $ACT = \psi$, erit
 $u = c \sin. \psi$ et $t = c \cos. \psi$; praeterea vero habebimus

$$\partial x = \partial z \sin. \omega + z \partial \omega \cos. \omega \text{ et}$$

$$\partial y = \partial z \cos. \omega - z \partial \omega \sin. \omega, \text{ vnde fit}$$

$$p = \frac{\partial z \cos. \omega - z \partial \omega \sin. \omega}{\partial z \sin. \omega + z \partial \omega \cos. \omega}.$$

Erat autem $\frac{\partial z}{z} = -\frac{c \partial \theta \sin. \theta}{a \cos. \Phi}$, vnde nanciscimur

$$p = \frac{-c \partial \theta \sin. \theta \cos. \omega - a \partial \omega \cos. \Phi \sin. \omega}{-c \partial \theta \sin. \theta \sin. \omega + a \partial \omega \cos. \Phi \cos. \omega}.$$

Quia autem repertum est $\partial \omega = \frac{c \partial \theta \sin. \theta \sin. \Phi}{a \cos. \Phi^2}$, erit exclusis dif-
 ferentialibus

$$p = \frac{\cos. \omega \cos. \Phi + \sin. \omega \sin. \Phi}{\sin. \omega \cos. \Phi - \cos. \omega \sin. \Phi} = \frac{\cos. (\omega - \Phi)}{\sin. (\omega - \Phi)} = \cot. (\omega - \Phi),$$

tum vero, ob $q = p + \sqrt{(1 + pp)}$, erit nunc

$$q = \frac{1 + \cos. (\omega - \Phi)}{\sin. (\omega - \Phi)} = \cot. \frac{1}{2} (\omega - \Phi).$$

Hocque modo valor quantitatis q satis simpliciter per angulos
 ω et Φ exprimitur. Deinde vero ex valoribus pro t et u in-
 ventis erit $\partial t = -c \partial \psi \sin. \psi$ et $\partial u = c \partial \psi \cos. \psi$,
 sicque formula nostra Riccatiana ita se habebit:

$$a \partial q + c q \partial \psi \sin. \psi + \frac{1}{2} c q q \partial \psi \cos. \psi = \frac{1}{2} c \partial \psi \cos. \psi,$$

inuoluens duas tantum variables q et angulum ψ .

§. 30. Vicissim igitur, quoties occurrit huiusmodi ae-
 quatio differentialis resoluenda:

$$a \partial q + c q \partial \psi \sin. \psi + \frac{1}{2} c q q \partial \psi \cos. \psi = \frac{1}{2} c \partial \psi \cos. \psi,$$

eius resolutio in nostra erit potestate, quandoquidem nouimus
 fore $q = \cot. \frac{1}{2} (\omega - \Phi)$; quomodo autem anguli ω et Φ ab
 angulo ψ pendeant, ex superioribus est manifestum. Primo
 enim

enim est $\psi = \omega + \theta$; tum vero $a \sin. \Phi = c \sin. \theta$; denique vero inuenimus $\psi = \int \frac{a a \partial \theta}{a a \cos. \theta^2 + (a a - c c) \sin. \theta^2}$, cuius ope primo ex angulo ψ reperitur angulus θ , hincque porro angulus Φ ex formula $\sin. \Phi = \frac{c}{a} \sin. \theta$, ac tandem $\omega = \psi - \theta$. Ex his igitur angulus $(\omega - \Phi)$, per quem quantitas q exprimitur, erit $= \psi - \Phi - \theta$. Hunc in finem prolongetur recta ZT in S , et quia angulus $CTS = \theta + \Phi$ et $CTU = \psi$, erit angulus $UTS = \theta + \Phi - \psi$, ita ut iam fit $q = -\cot. \frac{1}{2} UTS$.

§. 31. Quo hanc formulam Riccatianam simpliciore reddamus, ponamus $c = 2na$, ut prodeat

$$\partial q + 2nq \partial \psi \sin. \psi + nqq \partial \psi \cos. \psi = n \partial \psi \cos. \psi,$$

quam ut ab angulis liberemus, ponamus $\cos. \psi = s$, ita ut $\sin. \psi = \sqrt{(1 - ss)}$, eritque aequatio

$$\partial q - 2nq \partial s - \frac{nqq s \partial s}{\sqrt{(1 - ss)}} = - \frac{ns \partial s}{\sqrt{(1 - ss)}},$$

vel si ponamus $\sin. \psi = r$, prodibit haec forma:

$$\partial q - \frac{2nqr \partial r}{\sqrt{(1 - rr)}} + nqq \partial r = n \partial r.$$

Quod si ponamus $q = v + \frac{r}{\sqrt{(1 - rr)}}$, prodibit ista aequatio:

$$\partial v + nvv \partial r = n \partial r - \frac{nr r \partial r}{1 - rr} + \frac{2nr r \partial r}{\sqrt{(1 - rr)}} - \frac{\partial r}{(1 - rr)^{\frac{3}{2}}},$$

cuius ergo resolutionem ope nostrae Tractoriae expedire licet.

§. 32. Reducamus eandem aequationem tantum ad ternos terminos, ponendo $q = e^{-2n\sqrt{(1 - rr)}} v$, ac peruenietur ad hanc formam:

$$\partial v + ne^{-2n\sqrt{(1 - rr)}} v v \partial r = ne^{2n\sqrt{(1 - rr)}} \partial r$$

quae porro, ponendo $\sqrt{(1 - rr)} = s$, induet hanc formam:

$$\partial v - n e^{-2ns} \frac{v v s \partial s}{\sqrt{(1-s^2)}} + \frac{n e^{+2ns} s \partial s}{\sqrt{(1-s^2)}} = 0.$$

Hae autem formulae ita comparatae videntur, vt per solitas methodos haud facile tractari queant.

Animaduersiones generales in hunc motum tractorium.

§. 33. In hoc motu tractorio assumitur, corpusculum quouis momento secundum ipsam filii directionem protrahi, quod quidem per principia mechanica eueniret, si corpusculum quouis momento quiesceret, vel iam motum secundum eandem directionem habuisset, quod posterius autem locum habere nequit, quandoquidem directionem motus continuo mutari assumimus; vnde patet, istam descriptionem per motum tractorium locum plane habere non posse, nisi quouis momento motus corpusculo impressus subito rursus extinguatur. Quod cum principiis motus directe aduersetur, manifestam est talem motum tractorium in natura neutiquam produci posse, nisi forte frictio infinite magna statuatur.

§. 34. Vulgo quidem talis motus facile obtineri posse videtur, cum, experientia teste, omnia corpora, quae in superficie plana protrahi solent, eo ipso momento, quo vis trahens cessat, subito ad quietem redigi cernuntur, quemadmodum currus ab equis protracti, simulac vis trahens cessat, subito subsistere solent; vnde plures philosophi principiorum motus ignari concludere sunt conati, omnia corpora nisu esse praedita sese ad statum quietis accommodandi. Quam absurda autem sit talis opinio nunc quidem non amplius probatione eget.

§. 35. Interim tamen, experientiam consulentes, negare non possumus, quin corpora, super plano tantillum aspero producta, quasi eo ipso momento omnem motum perdant, quo vis trahens cessauerit, quod certe nullo modo euenire posset, si planum perfecte esset politum, vt omnis frictio excluderetur, quippe quo casu corpus adeo motu semel acquisito perpetuo vniformiter esset progressurum; ex quo statim intelligitur, phaenomenon allatum nulli caussae, praeter frictionem adscribi posse.

§. 36. Neque vero etiam hoc modo omnibus difficultatibus occurri potest, dum ex motus principiis certum est, nullum plane motum a frictione, quantumuis fuerit magna, subito, atque eo ipso momento, quo vis trahens cessat, destrui posse, sed ad hoc semper aliquod tempus requiri, quantumuis id fuerit exiguum; ita vt certe affirmare debeamus, nullum plane motum frictione subito ad quietem redigi posse, ac si tale tempus sentiri nequeat, id ita esse exiguum, vt obseruari non possit.

§. 37. Quo igitur omnia dubia, quae in hoc negotio se produnt, clarius diluamus, consideremus corpus, quod super plano horizontali acceperit celeritatem $=c$, ac videamus quanto tempore opus sit, vt iste motus a frictione penitus extingatur. Fuerit igitur istud corpus eo momento, quo vis sollicitans cessauit, in A, vnde celeritate sua c vltius progredi conetur. Peruenerit igitur post tempus $=t$ vsque in P, confecto spatio AP $=s$, sitque massa corporis $=M$, et vis frictionis $=F$, celeritas autem in P vocetur $=v$, eritque $\partial v = -\frac{2gF}{M} \partial t$, vnde colligitur $v = C - \frac{2gF}{M}t$. Fiat nunc $v = 0$ ac reperietur tempus, quo hoc euenire potest, $t = \frac{M c}{2gF}$, quod in minutis secundis exprimetur, si g fuerit altitudo, per quam grauia

grauia vno minuto secundo delabuntur, celeritas autem c per spatium vno minuto secundo percurrendum exprimitur. Hinc igitur si frictio, vt vulgo fumi solet, tertiae parti ponderis M aequetur, vt fit $F = \frac{1}{3} M$, erit tempus quo motus penitus extinguitur $= \frac{3c}{2g}$, vnde cum propemodum sit $g = 16$ ped. Londin. et c in iisdem pedibus exprimitur, fiet $t = \frac{3}{32} c$ ped.

§. 38. Plerumque autem in huiusmodi motibus tractoriis celeritas corporibus impressa c tam exigua esse solet, vt tempusculum ad motus extinctionem requisitum t sensus nostros effugiat. Si enim celeritati c pes integer tribuatur, tempus istud tantum erit $\frac{3}{32}$, ideoque nequidem decima pars minuti secundi, quod nemo facile obseruare potest. Verum si quis forte tale tempusculum animaduerti posse contendat, probe hic perpendendum, nullam vim trahentem ita subito cessare posse, quemadmodum in hoc calculo supposuimus, sed potius paulatim ad nihilum redigi; vnde mirum non est si hoc tempusculum plane non obseruare licet, quoniam motus extinctio iam ante incepit, quam vis trahens ad nihilum fuit perducta.

§. 39. Ex his iam intelligitur, tales curuas, quales hactenus per calculum sunt definitae, produci non posse, nisi super plano horizontali satis aspero; praeterea vero imprimis necesse esse vt motus, quo filum protrahitur, sit non solum lentissimus, sed etiam per interualla temporis quam minima penitus sistatur et quasi per saltus peragatur. Statim enim ac motus fili fuerit continuus, curua, quam corpusculum describet, plurimum aberrabit a Tractoria vulgari: cuiusmodi autem curuam sit descripturum, si filum motu continuo protrahatur, quaestio est maxime ardua, cui resoluendae Analysis vix sufficere videtur, ad quod ostendendum casum saltem simplicissimum, quo

quo filum super plano horizontali iuxta lineam rectam vniformiter protrahitur, euoluamus.

De vera curua tractoria, dum filum per lineam
rectam vniformiter protrahitur.

§. 40. Protrahatur igitur filum per lineam rectam Tab. I. AD celeritate $=c$, et elapso tempore $=t$ perductum fit Fig. 6. vsque in T, dum motus inceperit in puncto A, eritque spatium AT $=ct$, corpusculum autem nunc sit in Y, ita vt fili longitudo sit TY $=a$. Vocemus autem angulum ATY $=\theta$, vnde demisso ex Y perpendicularo YX erit TX $=a \cos. \theta$ et YX $=a \sin. \theta$, ita vt positis coordinatis AX $=x$ et XY $=y$, fit

$$x = Ct - a \cos. \theta; \quad \partial x = c \partial t + a \partial \theta \sin. \theta,$$

$$y = a \sin. \theta \quad ; \quad \partial y = a \partial \theta \cos. \theta.$$

Ponamus autem porro $\frac{\partial y}{\partial x} = \text{tang. } \Phi$, ita vt Φ denotet angulum, sub quo elementum curuae descriptae Yy ad axem AB inclinatur, ita vt fit $\text{tang. } \Phi = \frac{a \partial \theta \cos. \theta}{c \partial t + a \partial \theta \sin. \theta}$.

§. 41. Denotet nunc M massam seu pondus corpusculi, et ponatur tensio fili TY $=T$, quae ergo est vis, quae corpusculum a filo protrahitur, quae secundum directiones coordinatarum resoluta praebet vim secundum AX $=T \cos. \theta$, et vim secundum XY $=T \sin. \theta$, vbi notandum est hanc vim T adhuc esse incognitam. Praeterea vero etiam corpusculum a frictione sollicitatur, cuius vis fit $=F$, quae cum semper directioni motus sit contraria, eius directio erit yY, quae ergo resoluta praebet vim secundum AX $= -F \cos. \Phi$ et vim secundum XY $= -F \sin. \Phi$. His igitur viribus colligendis sumto elemento temporis ∂t constante principia motus sequentes suppeditant aequationes:

I.)

$$\text{I.) } \frac{M \partial \partial x}{2g \partial t^2} = T \cos. \theta - F \cos. \Phi.$$

$$\text{II.) } \frac{M \partial \partial y}{2g \partial t^2} = -T \sin. \theta - F \sin. \Phi.$$

§. 42. Elidamus hinc statim tensionem fili T, vtpote incognitam, et haec combinatio: I. sin. θ + II. cos. θ dabit hanc aequationem:

$$\frac{M (\partial \partial x \sin. \theta + \partial \partial y \cos. \theta)}{2g \partial t^2} = -F (\cos. \Phi \sin. \theta + \sin. \Phi \cos. \theta)$$

$$= -F \sin. (\Phi + \theta).$$

Statuamus nunc breuitatis gratia $\frac{2gF}{M} = b$; vbi notetur, g exprimere altitudinem lapsus grauium pro vno minuto secundo, et fractionem $\frac{F}{M}$ vulgo aestimari $= \frac{1}{3}$; sicque tota quaestio reducta est ad resolutionem huius aequationis:

$$\frac{\partial \partial x \sin. \theta + \partial \partial y \cos. \theta}{\partial t^2} = -b (\sin. \theta \cos. \Phi + \cos. \theta \sin. \Phi).$$

Cum autem fit

$$\partial \partial x = a \partial \partial \theta \sin. \theta + a \partial \theta^2 \cos. \theta \text{ et}$$

$$\partial \partial y = a \partial \partial \theta \cos. \theta - a \partial \theta^2 \sin. \theta,$$

aequatio resoluenda induet hanc formam:

$$\frac{a \partial \partial \theta}{\partial t^2} + b (\sin. \theta \cos. \Phi + \cos. \theta \sin. \Phi) = 0,$$

ex qua angulus Φ facile eliminatur per formulas

$$\sin. \Phi = \frac{a \partial \theta \cos. \theta}{\sqrt{(c c \partial t^2 + 2 a c \partial t \partial \theta \sin. \theta + a a \partial \theta^2)}} \text{ et}$$

$$\cos. \Phi = \frac{c \partial t + a \partial \theta \sin. \theta}{\sqrt{(c c \partial t^2 + 2 a c \partial t \partial \theta \sin. \theta + a a \partial \theta^2)}}.$$

His enim valoribus substitutis habebimus

$$\frac{a \partial \partial \theta}{\partial t^2} + \frac{b (a \partial \theta + c \partial t \sin. \theta)}{\sqrt{(c c \partial t^2 + 2 a c \partial t \partial \theta \sin. \theta + a a \partial \theta^2)}} = 0.$$

§. 43. Antequam autem resolutionem huius aequationis suscipiamus, perpendamus casum, quo frictio plane euanes-
cit

cit, ita vt fit $b = 0$, ac motus totus continebitur in hac simplicissima aequatione: $\frac{a \partial \partial \theta}{\partial t^2} = 0$, hinc $\frac{a \partial \theta}{\partial t} = \text{const.}$ hoc est celeritas angularis erit constans, quae, quoniam angulus θ continuo minuitur, ponatur $\frac{a \partial \theta}{\partial t} = -f$, vnde fit $a \theta = k - ft$. Hinc si ponamus initio, vbi $t = 0$, filum tenuisse situm AC normalem ad axem, ita vt tum fuerit $\theta = 90^\circ$, erit $k = a \cdot 90^\circ$, ideoque $\theta = 90 - \frac{f}{a} \cdot t$. Denotabit ergo $\frac{f}{a}$ certum angulum, qui sit $= \alpha$, ita vt habeamus $\theta = 90^\circ - \alpha t$, quo inuento habebimus $x = ct - a \sin. \alpha t$ et $y = a \cos. \alpha t$, hincque porro $\frac{\partial x}{\partial t} = c - a \alpha \cos. \alpha t$ et $\frac{\partial y}{\partial t} = -a \alpha \sin. \alpha t$. Vnde si initio corpusculum in C quieuisse sumamus, tam $\frac{\partial x}{\partial t}$ quam $\frac{\partial y}{\partial t}$ ibi euanuisse necesse est, cui conditioni satisfit si sumatur $\alpha = \frac{c}{a}$, ita vt fit $\theta = 90^\circ - \frac{ct}{a}$, hincque

$$x = ct - a \sin. \frac{ct}{a} \text{ et } y = a \cos. \frac{ct}{a}.$$

Ex posteriore fit $\frac{ct}{a} = A \cos. \frac{y}{a}$, quo valore substituto fiet

$$x = a A \cos. \frac{y}{a} - \sqrt{(a^2 - y^2)},$$

vnde patet hanc curuam fore cycloidem inuersam, a circulo, cuius radius $= a$, sub recta CD axi parallela, volente descriptam, cuius cuspis in ipso pueto C fit sita.

§. 44. Contemplemur etiam casum oppositum, quo frictio esset infinita, ideoque $b = \infty$, et in nostra aequatione primum membrum prae altero euanescet, eritque $a \partial \theta + c \partial t \sin. \theta = 0$, vnde fit $c \partial t = -\frac{a \partial \theta}{\sin. \theta}$ et integrando $ct = -a l \text{ tang. } \frac{1}{2} \theta + C$. Vnde si pro $t = 0$ fuerit $\theta = 90^\circ$, erit $C = 0$ ideoque $ct = -\frac{1}{2} a l \cot. \frac{1}{2} \theta$, ideoque $x = a l \cot. \frac{1}{2} \theta - a \cos. \theta$, existente $y = a \sin. \theta$, ex quibus formulis manifesto deducitur Traectoria vulgaris. Cum enim ob $c \partial t = -\frac{a \partial \theta}{\sin. \theta}$, fit $\partial x = -\frac{a \partial \theta \cos. \theta^2}{\sin. \theta}$ et $\partial y = a \partial \theta \cos. \theta$, erit $\frac{\partial y}{\partial x} = -\text{tang. } \theta$, vnde patet ipsum fi-

sum $Y T$ esse tangentem curvæ. Ex hoc iam intelligitur, quod supra observavimus, Tractorias vulgares tum demum prodire, quando frictio est infinite quasi magna, vel, quod eodem redit, quando vis trahens frictionem quam minime superat.

§. 45. His præmissis videamus quomodo æquationem supra inventam tractari conveniat. Ac primo quidem eam ad differentialem primi gradus reduci conveniet, quod fiet si ponatur $\partial t = \frac{\partial \theta}{p}$. Quia enim ∂t constans est assumtum, hinc fiet $\partial \partial \theta = \frac{\partial^2 \theta \partial p}{p}$, quibus valoribus substitutis æquatio nostra hanc induet formam:

$$\frac{a p \partial \theta}{\partial \theta} + \frac{b (a p + c \sin. \theta)}{\sqrt{(c c + 2 a c p \sin. \theta + a a p p)}} = 0,$$

quæ autem quomodo ad integrabilitatem perducatur nullo modo patet.

§. 46. Eam quidem ab irrationalitate liberare haud est difficile. Ponatur enim $\frac{a p + c \sin. \theta}{c \cos. \theta} = \text{tang. } \omega$, ita ut sit

$$p = \frac{c \cos. \theta \text{ tang. } \omega - c \sin. \theta}{a}, \text{ unde fit}$$

$$a p = \frac{c \sin. (\omega - \theta)}{\cos. \omega} \text{ et}$$

$$\partial p = -\frac{1}{a} (c \partial \theta \sin. \theta \text{ tang. } \omega - \frac{c \partial \omega \cos. \theta}{\cos. \omega^2} + c \partial \theta \cos. \theta)$$

$$= + \frac{c \partial \omega \cos. \theta}{a \cos. \omega^2} - \frac{c \partial \theta \cos. (\theta - \omega)}{a \cos. \omega},$$

formula autem irrationalis sequentem induet formam: $\frac{c \cos. \theta}{\cos. \theta}$. Substituuntur igitur isti valores atque emerget sequens æquatio:

$$\frac{a^2 c \partial \omega \cos. \theta}{a \cos. \omega^2} - \frac{c \partial \theta \cos. \theta \cos. (\theta - \omega)}{a \cos. \omega^2} + b \partial \theta + \frac{b \partial \theta \sin. \theta \cos. \omega}{\sin. (\omega - \theta)} = 0,$$

quæ porro transformatur in hanc:

$$c c \partial \omega \cos. \theta - c c \partial \theta \cos. (\omega - \theta) \cos. \omega + \frac{a b \partial \theta \cos. \omega^2 \sin. \omega}{\sin. (\omega - \theta)} = 0.$$

Statu-

Statuatur porro $\frac{ab}{c^2} = n$, eritque

$$\partial \omega \cos. \theta - \partial \theta \cos. \omega \cos. (\omega - \theta) + \frac{n \partial \theta \cos. \omega \sin. \omega}{\sin. (\omega - \theta)} = c.$$

Quoniam autem hæc æquatio satis prædiit concinna tamen haud patet quomodo eam ulterius resolvere liceat; unde hæc quaestio vires analyseos superare videtur. Multo minus tales quaestiones suscipi poterunt, si filum per lineam curuam vel etiam motu non vniformi protrahatur. Quamobrem tales quaestiones prorsus relinquere cogimur.